

Dvopredmetni univerzitetni študijski program: Matematika in Računalništvo, Matematika in Fizika, Matematika in Tehnika, Fizika in Tehnika, Fizika in Kemija, Kemija in Biologija, Biologija in Gospodinjstvo

Predmet: PSIHOLOGIJA (za učitelje)

Letnik: 3.

1. VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNI CILJI

Študentka/študent:

- se seznanj s temeljnimi zakonitostmi in dejavniki človekovega razvoja v celotnem življenjskem obdobju, podrobneje pa s šolskim obdobjem ter adolescenco, da bi lahko kot učitelj upošteval/a značilnosti otrok in mladostnikov ter spodbudno vplival/a na razvoj potencialov ter na preprečevanje in razreševanje kriznih situacij;
- spozna psihološke zakonitosti procesa učenja, še posebej v odnosu poučevanje-učenje in zna v skladu s temi zakonitostmi ter v kombinaciji s spoznanji o razredni interakciji organizirati take učne situacije, ki zagotavljajo učenje v pogojih aktivne vključenosti čim večjega števila učencev;
- analitično spozna in razume interakcijsko delovanje vseh dejavnikov, ki vplivajo na uspešnost učenja, spozna in razume odločilno vlogo psiholoških dejavnikov (strukture sposobnosti, motivacije, učnih navad, kognitivnega stila in metakognitivnih strategij);
- pozna in se zaveda psiholoških dimenzij in problemov v postopkih preverjanja in ocenjevanja znanja, se zaveda potrebe po povečani vlogi diagnostičnega in formativnega preverjanja znanja.

2. VSEBINA

predmet obsega izbrana poglavja iz razvojne psihologije, psihologije osebnosti in pedagoške psihologije.

Podrobna razčlenitev vsebin:

- Cilji psihologije v izobraževanju učiteljev.

Psihološke metode in tehnike, ki jih lahko uporablja tudi učitelj pri svojem delu.

- Osebnost, temeljne dimenzije pojma osebnosti, struktura osebnosti. Zakonitosti in dejavniki razvoja, narava razvojnih sprememb; periodizacija in področja razvoja.
- Razvoj čustev, emocionalna inteligentnost (Goleman), možnosti za vplivanje na razvoj emocionalne "pismenosti".
- Kognitivni razvoj, teorije kognitivnega razvoja (Piaget, Vigotski); stopnje in dejavniki kognitivnega razvoja. Spodbujanje razvoja mišljenja, pomen poučevanja, razvoj naravoslovnega mišljenja, otroški koncepti (intuitivne ideje), konstruktivistični pristop učenja in poučevanja v naravoslovju.

- Osebnostno-socialni razvoj (Erickson), samopodoba, področja in razvoj; moralni razvoj (stopnje moralnega razvoja po Kohlbergu).
- Obdobje pubertete in adolescence, značilnosti, individualne razlike v razvoju, vplivi zgodnje in pozne maturacije; značilnosti spoznavnih procesov v obdobju pubertete in adolescence, posebnosti učenja in poučevanja v teh obdobjih; področja konfliktov, ravnanje staršev in učiteljev, ki lahko zmanjša konfliktnost.
- Učenje, različna pojmovanja, razlike med tradicionalnim (behaviorističnim) in sodobnejšimi pojmovanji (dinamično, humanistično, kognitivno, konstruktivistično) procesa učenja; klasifikacije oblik učenja, hierarhičnost oblik šolskega učenja. Značilnosti posameznih oblik, izhodišča za poučevanje.
- Učenje za transfer, pomnjenje, pozabljanje, spomin, struktura spomina, dejavniki, ki pozitivno ali negativno vplivajo na zapomnitev naučenega.
- Dejavniki uspešnega učenja, klasifikacija, interakcijsko delovanje.
 - Sposobnosti, razvoj in vrste sposobnosti, faktorsko pojmovanje inteligentnosti (Gardner), sposobnosti in učna uspešnost, izkoriščanje intelektualnih zmožnosti.
 - Kognitivni stil, stili učenja in mišljenja, pomen in delovanje v procesu učenja.
 - Učne navade, oblikovanje, sestavine, posebnosti učenja posameznih šolskih predmetov, branje kot pomembna učna spretnost, metakognitivne strategije v funkciji usmerjanja učenja, učinki (ne)razvitih učnih navad.
 - Motivacija in delovanje v procesu učenja, pozitivna, negativna, zunanja in notranja motivacija, razlike v delovanju in učinkih, teorije motivacije, pomen samopodobe in pričakovanj na učno motivacijo. Učitelj-vpliv njegovega dela in odnosov na učno motivacijo.

Materialni pogoji učenja, povezanost z zdravstvenimi in psihološkimi dejavniki, problem obremenjenosti in utrujenosti učencev.

Socialni dejavniki učne uspešnosti, družina in njen vpliv, pomoč in spodbude pri učenju.

Socialni odnosi v razredu, socialni položaj učenca v skupini kot motivacijski dejavnik.

- Razredna interakcija, pomen, načini spoznavanja (Flandersova shema), sestavine in problemi razredne interakcije, mreža (model) razredne interakcije, vpliv na učence.

Subjektivne teorije in načela, ki vodijo učitelje pri razredni interakciji (pri delu in odnosih z učenci), direktivnost in nedirektivnost, pričakovanja in pripisovanja ter vpliv na učence; razredno vzdušje, dejavniki oblikovanja in dimenzije razrednega vzdušja, vpliv na učence.

- Preverjanje in ocenjevanje znanja, pojem znanja in vpliv na preverjanje; razlike med preverjanjem in ocenjevanjem, preverjanje v funkciji usmerjanja zapomnitve; oblike preverjanja in ocenjevanja znanja, psihološke posebnosti, prednosti in pomanjkljivosti posameznih oblik; kriteriji ocenjevanja, subjektivne napake.

Spremembe v paradigmi preverjanja znanja, razširitev konteksta, poudarek na formativnem in diagnostičnem preverjanju znanja; notranje (interno) in uvajanje zunanjih (eksternih) oblik preverjanja in ocenjevanja znanja.

3. POVEZANOST Z DRUGIMI PREDMETI

Predmet se povezuje predvsem s pedagoškimi predmeti v programu in skupaj z njimi predstavlja podlago za specialne didaktike posameznih predmetov.

4. ŠTUDIJSKA LITERATURA

Obvezna:

- HORVAT, Ludvik, MAGAJNA, Lidija: *Razvojna psihologija*, DZS, Ljubljana, 1987
- MARENTIČ-POŽARNIK, Barica: *Psihologija učenja in pouka*, DZS, Ljubljana, 2000
- PREVERJANJE IN OCENJEVANJE ZNANJA, več avtorjev, Zavod za šolstvo in šport, Ljubljana, 1991
- RAZDEVŠEK-PUČKO, Cveta: *Razredna interakcija*, študijsko gradivo, Pedagoška fakulteta v Ljubljani, 1993
- RUSSEL, Peter : *Knjiga o možganih*, DZ Slovenije, Ljubljana 1986
- *Tempusovo Snopje (več avtorjev)*, DZS, Ljubljana, 1993, strani 273-292, 297-301, 349-402

Priporočljiva:

- BATISTIČ ZOREC, Marcela: *Teorije v razvojni psihologiji*, Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta, 2000
- BUZAN, Tony: *Delaj z glavo*, DDU, Ljubljana, 1982
- DHORITY, Lynn: *Ustvarjalne metode učenja*, Alpha center, Ljubljana 1992
- FURLAN, Ivan: *Čovjekov psihički razvoj*, Školska knjiga, Zagreb, 1991
- GARDNER, Howard: *Razsežnosti uma, Teorija o več inteligencah*, Tangram, Lj. 1995
- GOLEMAN, Daniel (1997), *Emocionalna inteligenca*, Ljubljana
- LABINOWICZ, Ed: *Izvirni Piaget, mišljenje - učenje - poučevanje*, DZS, Ljubljana 1989
- MARENTIČ-POŽARNIK, Barica, MAGAJNA, Lidija, PEKLAJ, Cirila, *Izziv raznolikosti*, Educa, Nova Gorica, 1995
- MUSEK, Janek: *Osebnost*, DDU Univerzum, Ljubljana, 1982
- PEČJAK, Vid: *Poti do znanja*, CZ, Ljubljana, 1977
- PEČJAK, Vid: *Pripravljanje na izpit, samozaložba*, Ljubljana, 1993
- PEKLAJ, Cirila in sodelavke: *Sodelovalno učenje ali Kdaj več glav več ve*, DZS, Ljubljana, 2001
- RAZDEVŠEK-PUČKO, Cveta, *Motivacija in učenje*, študijsko gradivo, Pedagoška fakulteta, 2002
- ROSE, Colin & GOLL, Loiuise: *Umetnost učenja*, učbenik, TANGRAM, Ljubljana, 1993
- *Tempusovo Snopje (več avtorjev)*, DZS, Ljubljana, 1993

5. POSEBNOSTI

Navodila za izvajanje: Predavanja potekajo v eni skupini, seminarske vaje v seminarski skupini, vaje so laboratorijske, vključeno je izkustveno učenje in se lahko izvajajo le v malih skupinah (15 študentov).

Kadrovski pogoji: Nosilec predmeta je habilitiran visokošolski učitelj/učiteljica za področje pedagoške psihologije, pri seminarjih in vajah sodelujejo tudi sodelavke/sodelavci za področje razvojne in/ali pedagoške psihologije.

Materialni pogoji: Predavalnica z grafoskopom, občasno potreba po opremi za video-projekcijo, seminarski prostori za delo v manjših skupinah.

Del vaj lahko poteka na osnovni šoli.

Avtorica: **dr. Cveta RAZDEVŠEK-PUČKO,izr. prof.**